

УДК 32.019.51:305

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-6\(36\)-1407-1415](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-6(36)-1407-1415)

Ковальчук Вікторія Василівна викладач, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, тел.: (063) 737-63-76, <https://orcid.org/0000-0001-7428-9124>

ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА ТРЕТЬОГО РЕЙХУ У ПОГЛЯДАХ НАЦІОНАЛ-СОЦІАЛІСТИЧНИХ ЛІДЕРІВ

Анотація. Стаття присвячена комплексному аналізу бачення гендерної політики Третього Рейху, що висловлювалося провідними націонал-соціалістичними лідерами у їхніх публічних виступах та працях. Розглядаються ключові аспекти конструювання жіночої та чоловічої ролей в ідеологічному дискурсі нацизму, починаючи з фундаментальних положень Адольфа Гітлера, викладених у «Mein Kampf» та його програмних промовах, де жінка постає насамперед як мати нації, відповідальна за народження та виховання здорового потомства, а чоловік – як захисник держави.

Значну увагу приділено поглядам Йозефа Геббельса, як до його призначення міністром пропаганди, так і в період активної державної діяльності. Аналізується його критика «моралізму», спрямована на створення сприятливого підґрунтя для впровадження нових гендерних норм, а також його промова на відкритті жіночої виставки 1933 року, де чітко обґрунтовується недопущення жінок до політичної сфери та визначається їхнє основне призначення у сім'ї та материнстві.

Досліджуються також ідеї Альфреда Розенберга, який представляв жінок як носіїв емоційного начала, протиставляючи їх раціональності чоловіків, та обмежував їхню роль продовженням роду. Аналізуються виступи Рудольфа Гесса, де акцент робиться на загальнонаціональній відданості фюреру та ідеям націонал-соціалізму, що також передбачало прийняття визначених гендерних ролей як частини спільної мети. Гесс підкреслював важливість героїзму, дисципліни, самопожертви та вірності як ключових рис, які повинні об'єднувати населення. Пропагування цих цінностей через публічну риторику формувало поведінкові моделі, які відповідали ідеологічним цілям нацистського режиму.

Окремо розглядаються погляди Гертруди Шольц-Клінк, лідерки Націонал-соціалістичної жіночої організації, яка у своїх промовах послідовно пропагувала материнство як найвище покликання німецької жінки, водночас закликаючи до їхньої активної участі у національному житті у визначених межах.

Стаття розкриває, як ідеї націонал-соціалістичних лідерів формували цілісну систему поглядів на гендерні ролі, що стала підґрунтям для державної

політики Третього Рейху, спрямованої на обмеження можливостей жінок поза сім'єю та закріплення традиційних уявлень. Аналіз першоджерел дозволяє глибше зрозуміти механізми ідеологічного впливу та конструювання гендерної ідентичності в тоталітарному суспільстві.

Ключові слова: гендерна політика, націонал-соціалізм, Третій Рейх, ідеологія, пропаганда, соціальні ролі.

Kovalchuk Viktoriia Vasylivna lecturer, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, tel.: (063) 737-63-76, <https://orcid.org/0000-0001-7428-9124>

GENDER POLICY OF THE THIRD REICH IN THE VIEWS OF NATIONAL-SOCIALIST LEADERS

Abstract. The article is dedicated to a comprehensive analysis of the vision of gender policy in the Third Reich, as expressed by leading National Socialist leaders in their public speeches and works. It examines the key aspects of the construction of female and male roles in the ideological discourse of Nazism, starting with the fundamental tenets of Adolf Hitler, outlined in "Mein Kampf" and his programmatic speeches, where woman appears primarily as the mother of the nation, responsible for the birth and upbringing of healthy offspring, and man as the defender of the state.

Significant attention is paid to the views of Joseph Goebbels, both before his appointment as Minister of Propaganda and during his active state activity. His critique of "moralism", aimed at creating a favorable basis for the introduction of new gender norms, is analyzed, as well as his speech at the opening of the women's exhibition in 1933, which clearly substantiates the exclusion of women from the political sphere and defines their primary purpose in family and motherhood.

The ideas of Alfred Rosenberg are also explored, who presented women as carriers of emotional essence, contrasting them with the rationality of men, and limited their role to procreation. The speeches of Rudolf Hess are analyzed, where the emphasis is placed on nationwide loyalty to the Führer and the ideas of National Socialism, which also implied the acceptance of defined gender roles as part of a common goal. Hess emphasized the importance of heroism, discipline, self-sacrifice, and loyalty as key traits that should unite the population. The promotion of these values through public rhetoric shaped behavioral models aligned with the ideological goals of the Nazi regime.

Separately, the views of Gertrud Scholtz-Klink, the leader of the National Socialist Women's Organization, are considered, who consistently propagated motherhood in her speeches as the highest calling of the German woman, while simultaneously calling for their active participation in national life within defined limits.

The article reveals how the ideas of National Socialist leaders formed a coherent system of views on gender roles, which became the basis for the state policy of the Third Reich, aimed at limiting the opportunities of women outside the family and consolidating traditional notions. The analysis of primary sources allows for a deeper understanding of the mechanisms of ideological influence and the construction of gender identity in a totalitarian society.

Keywords: gender policy, National Socialism, The Third Reich, ideology, propaganda, social roles.

Постановка проблеми. Гендерна політика Третього Рейху, як одна з ключових складових націонал-соціалістичної ідеології, значно впливала на формування соціальних ролей, відносин і політичного порядку в Німеччині того часу. Однак сучасні дослідження зосереджуються переважно на її практичних аспектах. Тому ті аспекти, що стосуються поглядів лідерів націонал-соціалізму на гендерні питання потребують додаткового вивчення. Розуміння того, як ключові особи нацистського режиму концептуалізували ролі чоловіків та жінок, які ідеологічні підґрунтя вони закладали під ці уявлення та як ці погляди відображалися у їхній публічній риторичі є критично важливим для поглибленого осмислення механізмів формування та впровадження гендерної політики нацистської Німеччини та її довготривалих наслідків для суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізу гендерної політики та ідеологічних засад націонал-соціалізму присвячено численні праці як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників. Зокрема, дослідження Е. Б. Карні розкриває значення батьківства та сім'ї в ідеології СС. Стаття Ч. Гупти розглядає ширші аспекти становища жінок у нацистській Німеччині. Праця А. К. Сухіла безпосередньо аналізує ідеологічні уявлення нацистської партії щодо жінок, що є важливим для розуміння поглядів лідерів режиму на гендерні питання. У контексті даного дослідження основну увагу було зосереджено на промовах націонал-соціалістичних лідерів, які слугували основним джерелом вираження ідей та позицій щодо гендерних ролей і соціальної структури Третього Рейху. Саме через аналіз цих промов вдається краще зрозуміти ключові ідеологічні настанови, що впливали на формування гендерної політики нацистської Німеччини.

Мета статті – дослідити та систематизувати ключові аспекти бачення націонал-соціалістичних лідерів на гендерну політику Третього Рейху.

Виклад основного матеріалу. Розпочинаючи аналіз бачення націонал-соціалістичних лідерів на гендерну політику, першочергово звернемося до постаті Адольфа Гітлера, чиї ідеї заклали фундамент ідеологічних засад Третього Рейху. Хоча його погляди на роль жінки та чоловіка найбільш повно відображені у фундаментальній праці «Mein Kampf», важливим джерелом для розуміння його

бачення також слугують численні публічні виступи та промови, в яких він висловлював ключові аспекти гендерного порядку нацистської держави. Зокрема, під час виголошення своєї промови на партійному з'їзді 1936 року, фюрер говорив про важливу роль націонал-соціалізму у вихованні молоді та оптимізм німецького народу. Він підкреслив, що саме оптимізм і віра у майбутнє починаються з дітей і є основою життя. Жінки для нього – це насамперед матері, які виховують здорове потомство і підтримують сім'ю, що є ключем до збереження нації. Фюрер заперечував ідею рівності у західному розумінні, вважаючи, що чоловіки і жінки мають різні, але однаково важливі ролі: чоловіки захищають країну, а жінки створюють і підтримують сім'ю. Він наголошував, що завдяки жіночій відданості партії і руху, нація зможе вижити і розвиватися, а успіх держави вимірюється не заводами чи дорогами, а вихованням здорової, оптимістичної молоді [1].

Розгляд гендерної політики нацистської Німеччини був би неповним без аналізу поглядів одного з найвпливовіших ідеологів партії, Йозефа Геббельса, ще до його призначення на посаду міністра пропаганди. Відразу з приходом до влади у Німеччині нацистів, було розпочато спроби змінити суспільну мораль, яка б дозволила ефективніше впроваджувати гендерні зміни. Працюючи в цьому контексті Й. Геббельс 27 січня 1933 року випускає статтю «Більше моралі, менше моралізму!», в якій критикує лицемірний моралізм, який заважає природному розвитку суспільства. Він визнає, що революції можуть супроводжуватися помилками, але ці помилки стають небезпечними тоді, коли перетворюються на обмеження та придушують свободу. Особливо Геббельс засуджує людей, які прикриваючись високими моральними цінностями, намагаються нав'язати іншим обмеження в особистому житті чи заборонити культурні й побутові радощі. На його переконання, такий підхід призводить до суспільного зубожіння, втрати радості життя та гальмування розвитку. Тому, націонал-соціалізм має не заперечувати радості, а навпаки, сприяти тому, щоб якомога більше людей могли насолоджуватися життям і радіти. Задля цього слід боротися з моралізмом і підтримувати здоровий оптимізм, що спряє державному добробуту [2].

Знаковим виступом Йозефа Геббельса як новопризначеного очільника Міністерства народної освіти та пропаганди стала промова з нагоди відкриття жіночої виставки в Берліні 18 березня 1933 року. Ця промова розкривала не лише особисте бачення Й. Геббельса як міністра на гендерні ролі німців, а й відображала усталене переконання більшості нацистських лідерів на гендерну політику. Під час промови було обґрунтовано попередні дії націонал-соціалістів щодо недопущення жінок до політики. Це було пов'язано із загальноприйнятим уявленням нацистів про різну природу чоловіків та жінок, та відповідно, різну природу їхніх обов'язків в межах держави. Зокрема, за чоловіками закріплювалися сфери політики та військової справи і як зазначав Й. Геббельс

«що належить чоловікові, має залишатися його [3]». Аналізуючи попередні роки існування Німеччини, німецький міністр пов'язував державний занепад з фемінізацією чоловіків, що призводить до того, що чоловіки можуть втрачати свою першість в сфері управління державою, політиці та загалом житті. Тому, щоб не допустити подібного розвитку подій в межах розбудови вже нацистської Німеччини, потрібно здійснити необхідні державні трансформації. Відтак, основною сферою реалізації жінок часів Третього Рейху мала стати сім'я, а їхнім головним обов'язком – материнство. Лише через шлюб, сім'ю та материнство німкеня могла служити своєму народові та виконувати свої природні обов'язки. Значним чином необхідність гендерних державних трансформацій Й. Геббельс пов'язував з демографічною кризою, яку на той час переживала Німеччина. Тому критикуючи ліберальне ставлення до сім'ї та дітей своїх попередників, подібними трансформаціями Геббельс мав на меті збільшити народжуваність та подбати про старіння населення. Таким чином, за переконаннями Геббельса, виставка «Жінка» мала виконати свою просвітницьку місію: показати поточний стан справ у сфері гендеру та запропонувати можливі шляхи для покращення ситуації [3].

Альфред Розенберг, відомий нацистський ідеолог, описував жінок як носіїв емоційної, творчої та ніжної природи, або ж як «ліричний» полюс, а чоловіків – як носіїв логіки, структури й раціональності як «архітектурний» полюс [4, 40]. Нацистський філософ обмежував роль жінки продовженням роду, тобто материнством. Подібно до переконань Й. Геббельса, він теж вважав фемінізацію чоловіків та маскулінізацію жінок ознакою занепаду держави, тому жінки не мали мати значного впливу на державні справи [5, 9347].

Досить часто нацистські лідери могли під час своїх виступів відкрито не акцентувати увагу на гендерних змінах, але розповідати про ту бажану поведінку або риси характеру, які вони очікували побачити від свого населення. Наприклад, 25 червня 1934 року заступник фюрера по партії Рудольф Гесс виступив на одному з партійних мітингів з промовою «Від революції до будівництва». Головна ідея цієї промови зводилася до того, що націонал-соціалізм – це шлях об'єднання, боротьби й відданості заради спільного майбутнього Німеччини. Рисою, яка б мала об'єднати все населення Німеччини мала стати вірність, в першу чергу, своєму лідеру А. Гітлеру. Його рішення не підлягали сумніву, оскільки він уособлював вищу мету нації [6]. Схожі думки він також висловив під час своєї попередньої промови з нагоди складання присяги Адольфу Гітлеру нацистськими посадовцями 25 лютого 1934 року. Р. Гесс наголошував на важливості героїзму, дисципліни та самопожертви заради націонал-соціалістичного руху та «нового» Рейху. Він також підкреслював, що обов'язок перед нацією – це найвища честь, і кожен член руху має бути прикладом слухняності, самовідданості та віри в націонал-соціалістичну ідею [7]. Ті ж самі

ідеї звучали у публічній риторичі Гесса навіть через два роки. Зокрема, 13 червня 1936 року з нагоди спуску на воду навчального корабля, названого на честь нацистського поета та активіста Горста Весселя, Р. Гесс виголосив промову, яка допомагала нацистам у створенні власного пантеону героїв. Під час промови Гесс наголошував на героїчності самопожертви, яку німецькі громадяни могли здійснити в ім'я держави. Він підтримував ідею того, що жертвуючи своїм особистим життям, німецька громада могла зростати та бути гідною життя цих героїв [8]. Нацисти вважали, що через пропагування образу націонал-соціалістичного мученика, можна було сформувати у населення відповідні риси характеру та поведінки.

Важливим ідеалом в рамках побудови нової нацистської Німеччини слугувало «народне співтовариство» (Volksgemeinschaft), концепція, яка передбачала не лише расову гомогенність та політичну єдність, але й чітко визначені та ієрархізовані соціальні ролі для кожного члена суспільства, зокрема для чоловіків та жінок. Саме в контексті цієї ідеї «народного співтовариства» націонал-соціалістичні лідери активно формували та пропагували своє бачення гендерної політики, спрямоване на підпорядкування індивідуальних прагнень інтересам нації та режиму. Особливого значення в цьому контексті набували погляди Генріха Гімmlера, Рейхсфюрера-СС, чиє бачення СС еволюціонувало від невеликого охоронного загону до елітної спільноти (Gemeinschaft), що мала слугувати основою тисячолітнього рейху. Гімmlер прагнув створити «сімейну спільноту» (Sippengemeinschaft), засновану на біологічному походженні та приналежності до «нордичної раси», де батьківство та створення сім'ї розглядалися як ключові ідеали та визначальна мета не лише для членів СС, але й для їхніх родин та майбутніх поколінь, що мало забезпечити біологічне відтворення «вищої раси» [9, 3].

Із закликом до зміцнення ідеології націонал-соціалізму через пропаганду, виробництво, нацистські організації та освіту виступав в 1939 році керівник Німецького робітничого фронту Роберт Лей. Хоча його промова «Євреї чи ми...» не стосувалася безпосередньо гендерної політики, але з самого тексту зрозуміло погляди нацистського ідеолога на дане питання. Він підкреслював ідею збереження «чистоти крові» як основної ролі жінок у продовженні роду. В своїй промові він використовував образи, зокрема Матері-Землі, які були пов'язані з традиційними жіночими ролями. Лей підтримував нацистську ідею суворого поділу обов'язків і ролей у суспільстві, включаючи гендерні ролі. Розмірковуючи про націю та її майбутнє, він використовував образ матері, яка піклується про дитину, що також може бути перенесено на ідеалізовану роль жінок у нацистській ідеології [10]. Можна підсумувати, що наведені тези з його промови демонструють як у риторичі нацистських лідерів закладалася ідеї традиційних гендерних ролей, підтримка расової чистоти та підкреслення ролі жінок як матерів.

Значне місце у контексті дослідження гендерної політики Третього Рейху посідають промови Гертруди Шольц-Клінк, званої націонал-соціалістичної діячки, яка у своїх виступах чітко формулювала уявлення про традиційні гендерні ролі у нацистському суспільстві. Зокрема, у своїй відомій промові «Бути німцем – значить бути сильним», яка датована початком 1936 року, вона наголошує, що націонал-соціалістичний рух вважає чоловіків та жінок рівноправними учасниками будівництва майбутньої Німеччини, але кожен має діяти відповідно до своєї природи. Шольц-Клінк акцентує, що найважливішим для жінок є материнство – покликання і обов'язок, що дає життя народу і зміцнює його. Вона зазначає, що у попередні роки існування Німеччини материнство часто знецінювали, тому важливим завданням націонал-соціалістів є відродити материнство як гідне і святе завдання. Жінки повинні любити свій народ, піклуватися про сім'ю, молодь і підтримувати один одного [11]. В тому ж 1936 році під час чергового зібрання Німецької жіночої ліги Г. Шольц-Клінк зазначила, що прихід до влади у Німеччині націонал-соціалістів посприяв відродженню справжніх цінностей та самобутності німецького народу. Протиставляючи себе універсальним ідеям більшовизму, який пропагував рівність і свободу, але призводив до руйнування родини і страждань, націонал-соціалізм наголошував на важливості традиційних ролей жінки і чоловіка, морального порядку та любові до своєї землі і народу. Шольц-Клінк зазначала, що німецькі жінки мають нести світогляд, що підтримує силу і єдність нації, виховувати здорову молодь, зберігати сім'ю та служити добру в боротьбі зі злом. Лідери націонал-соціалістичного руху вважали, що лише такий шлях дозволить німецькому народу зберегти оптимізм, силу і майбутнє [1]. Виступаючи у 1938 році на партійному з'їзді Г. Шольц-Клінк продовжувала ту саму риторику, однак додалися нові тези щодо залучення молодого покоління до соціальної праці, особливо у сферах охорони здоров'я та соціального забезпечення. Жіноча лідерка зазначала, що через брак професійного персоналу була необхідна допомога від жінок-волонтерок, які підтримуватимуть медсестер і соціальних працівників, поки нові спеціалісти з числа чоловіків не пройдуть навчання [12]. Таким чином, промови Гертруди Шольц-Клінк не лише відображали ідеологічні принципи націонал-соціалізму, а й слугували потужним інструментом формування суспільного сприйняття гендерних ролей. Вони сприяли закріпленню образу жінки як берегині сім'ї та виховательки майбутнього покоління, підкреслюючи її ключову роль у забезпеченні єдності та міцності нації. Її виступи також демонструють, як нацистська пропаганда використовувала традиційні гендерні цінності для легітимізації свого політичного курсу.

Висновки. Аналіз висловлювань ключових націонал-соціалістичних лідерів, таких як Адольф Гітлер, Йозеф Геббельс, Альфред Розенберг, Рудольф Гесс, Роберт Лей та Гертруда Шольц-Клінк, чітко демонструє системний підхід

до формування та пропагування специфічного бачення гендерної політики Третього Рейху. Їхні промови та публікації послідовно підкреслювали ідею «природних» та взаємодоповнювальних ролей чоловіків і жінок. Жінкам при цьому відводилася ключова функція матері та хранительки сімейного вогнища, відповідальної за виховання здорового та патріотично налаштованого потомства, що розглядалося як запорука майбутнього нації. Водночас чоловікам приписувалася роль захисників держави та лідерів у політичній і суспільній сферах. Критика західного розуміння рівності та фемінізації чоловіків була центральним елементом їхньої риторики, спрямованої на обґрунтування необхідності чіткого розмежування гендерних обов'язків задля зміцнення «народного співтовариства» та досягнення національних цілей. Навіть заклики до служіння нації, як це відображено у виступах Р. Гесса та тимчасовому залученні жінок до соціальної праці за Г. Шольц-Клінк, не змінювали фундаментальної настанови на пріоритетність материнства та сімейних цінностей як основного внеску жінки в розбудову Третього Рейху. Таким чином, бачення націонал-соціалістичних лідерів відіграло визначальну роль у формуванні та легітимізації гендерної політики, яка обмежувала можливості жінок поза родиною та закріплювала традиційні уявлення про їхнє місце в суспільстві.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі вбачаються у більш глибокому дослідженні механізмів впровадження та сприйняття гендерних ідей націонал-соціалістичних лідерів на різних рівнях суспільства, включаючи аналіз жіночих організацій, освітніх програм та повсякденних практик. Також можливим є порівняльний аналіз гендерної політики нацистської Німеччини з іншими тоталітарними режимами того часу для виявлення спільних та відмінних рис. Окремий інтерес становить вивчення еволюції гендерних уявлень у повоєнний період та їхній вплив на сучасні дискусії про роль жінки та чоловіка в суспільстві.

Література:

1. The Rally of the German Women's League [Електронний ресурс]. Translated by R. Bytwerk. German Propaganda Archive. 1936. URL: <https://research.calvin.edu/german-propaganda-archive/pt36frau.htm>
2. Goebbels J. More Morality, Less Moralism! [Електронний ресурс]. Translated by R. Bytwerk. German Propaganda Archive. 1933. URL: <https://research.calvin.edu/german-propaganda-archive/goeb60.htm>
3. Goebbels J. German Women [Електронний ресурс]. Translated by R. Bytwerk. German Propaganda Archive. 1933. URL: <https://research.calvin.edu/german-propaganda-archive/goeb55.htm>
4. Gupta C. Politics of Gender: Women in Nazi Germany. *Economic and Political Weekly*. 1991. Vol. 26. № 17. P. 40-48.
5. Suhil A. K. German women in Nazi thought (A historical study in the ideology of the Nazi party). *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*. 2020. Vol. 24, Issue 02. P. 9333-9350.
6. Hess R. From Revolution to Construction [Електронний ресурс]. Translated by R. Bytwerk. German Propaganda Archive. 1934. URL: <https://research.calvin.edu/german-propaganda-archive/hess5.htm>

7. The Oath to Adolf Hitler. Speech by Rudolf Hess on 25 February 1934 [Електронний ресурс]. Translated by R. Bytwerk. German Propaganda Archive. 1934. URL: <https://research.calvin.edu/german-propaganda-archive/hess1.htm>
8. Hess R. The Launching of the Training Ship Horst Wessel [Електронний ресурс]. Translated by R. Bytwerk. German Propaganda Archive. 1936. URL: <https://research.calvin.edu/german-propaganda-archive/hess3.htm>
9. Carney A. B. Victory in the Cradle: Fatherhood and the Family Community in the Nazi Schutzstaffel: candidate's thesis. Florida State University Libraries. 2010. 335 p.
10. Ley R. The Jews or Us... [Електронний ресурс]. Translated by R. Bytwerk. German Propaganda Archive. 1939. URL: <https://research.calvin.edu/german-propaganda-archive/ley3.htm>
11. Scholtz-Klink G. To Be German Is to Be Strong [Електронний ресурс]. Translated by R. Bytwerk. German Propaganda Archive. 1936. URL: <https://research.calvin.edu/german-propaganda-archive/scholtz-klink2.htm>
12. Scholtz-Klink G. Tradition Does Not Mean Stagnation, But Rather Obligation [Електронний ресурс]. Translated by R. Bytwerk. German Propaganda Archive. 1938. URL: <https://research.calvin.edu/german-propaganda-archive/scholtz-klink1.htm>

References:

1. *The Rally of the German Women's League* (1936). German Propaganda Archive. Retrieved from <https://research.calvin.edu/german-propaganda-archive/pt36frau.htm>
2. Goebbels, J. (1933). *More Morality, Less Moralism!* German Propaganda Archive. Retrieved from <https://research.calvin.edu/german-propaganda-archive/goeb60.htm>
3. Goebbels, J. (1933). *German Women*. German Propaganda Archive. Retrieved from <https://research.calvin.edu/german-propaganda-archive/goeb55.htm>
4. Gupta, C. (1991). Politics of Gender: Women in Nazi Germany. *Economic and Political Weekly*, 26, 17, 40-48.
5. Suhil, A. K. (2020). German women in Nazi thought (A historical study in the ideology of the Nazi party). *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*, 24, 02, 9333-9350.
6. Hess, R. (1934). *From Revolution to Construction*. German Propaganda Archive. Retrieved from <https://research.calvin.edu/german-propaganda-archive/hess5.htm>
7. *The Oath to Adolf Hitler* (1934). Speech by Rudolf Hess on 25 February 1934. German Propaganda Archive. Retrieved from <https://research.calvin.edu/german-propaganda-archive/hess1.htm>
8. Hess, R. (1936). *The Launching of the Training Ship Horst Wessel*. German Propaganda Archive. Retrieved from <https://research.calvin.edu/german-propaganda-archive/hess3.htm>
9. Carney, A. B. (2010). *Victory in the Cradle: Fatherhood and the Family Community in the Nazi Schutzstaffel*: candidate's thesis. Florida State University Libraries.
10. Ley, R. (1939). *The Jews or Us...* German Propaganda Archive. Retrieved from <https://research.calvin.edu/german-propaganda-archive/ley3.htm>
11. Scholtz-Klink, G. (1936). *To Be German Is to Be Strong*. German Propaganda Archive. Retrieved from <https://research.calvin.edu/german-propaganda-archive/scholtz-klink2.htm>
12. Scholtz-Klink, G. (1938). *Tradition Does Not Mean Stagnation, But Rather Obligation*. German Propaganda Archive. Retrieved from <https://research.calvin.edu/german-propaganda-archive/scholtz-klink1.htm>